

STERFT GIJ OUDE VORMEN

interview met Jaap de Jong

De turbulentie binnen de Haagse afdeling van GroenLinks rondom de verkiezing van de kandidaten voor de gemeenteraad heeft toch nog tot twee positieve resultaten geleid. De wijze waarop men in Den Haag met deze problemen omgaat, was voor het landelijk bestuur de reden om de Haagse afdeling te kiezen als pilot project in het kader van "GroenLinks 2000". Dit landelijk project is gericht op het begeleiden van onvermijdelijke partijveranderingen de komende jaren. Bovendien besloot de ledenvergadering in januari om, naar aanleiding van de gerezen problemen, een werkgroep 'multiculturalisering' op te richten. Hoewel het modieuze woorden zijn, gaat het volgens het afdelingsbestuur om de vraag hoe we als partij communiceren naar met name migranten toe. Jaap de Jong, beoogd voorzitter van deze werkgroep, over de verbreding van deze vraag.

GL: wat is jouw mening over deze gedachten achter deze werkgroep?

Jaap: Natuurlijk zijn de gebeurtenissen tijdens de beruchte ledenvergadering van 22 november de directe aanleiding voor de oprichting van deze werkgroep. Pas nadat vormen van politiek bedrijven met elkaar gebotst hebben, ontstaat de behoefte daarover te praten. Met de bedoeling het in de toekomst te voorkomen. Maar, ik zou deze werkgroep niet tot het oplossen of in de toekomst voorkomen van uitsluitend deze problemen willen beperken. Het probleem zit dieper, en betreft de normen en waarden en de vorm van politiek bedrijven van GroenLinks in het algemeen. De kwestie die gespeeld heeft, opvatten als een kwestie van cultuurverschillen tussen autochtone en allochtone leden, is mij teveel buitenkant. Alsof het -zoals Ahmed op een ledenvergadering terecht zei- slechts gaat over de vraag of we na een vergadering wel of geen pilsje gaan drinken in het café. Er zijn ook andere leden en sympathisanten dan alleen migranten die zich niet thuis en serieus genomen voelen binnen GroenLinks. Daar moet volgens mij die werkgroep zich over buigen, over het waarom en de verbetering van dit probleem.

Ondertussen stellen migranten wel heel nadrukkelijk onze klassieke manier van politiek bedrijven ter discussie, zoals vrouwen dat vroeger al deden. Voor zulke kritiek moeten we open staan door vanzelfsprekendheden ter discussie te durven stellen.

GL: zoals het landelijk partijbestuur zegt: over onvermijdelijke, en noodzakelijke partijveranderingen. Hoe zie jij GroenLinks als partij in de toekomst?

Jaap: Een politieke partij, dus ook GroenLinks, is voor mij -nog steeds- een club die verschillende groepen in de samenleving bij elkaar brengt en hen verbindt met een politiek programma en de politieke instituties. Wat deze groepen bindt, zijn bepaalde, politieke basiswaarden, de redenen waarom mensen aankloppen bij GroenLinks en niet bij een andere partij. Maar, "aankloppen bij GroenLinks" hoeft niet te betekenen: lid worden en contributie betalen. Ook buiten GroenLinks lopen mensen rond die, op basis van vergelijkbare politieke uitgangspunten, wel eens met anderen over hun problemen willen praten. Bijvoorbeeld, veel mensen, ook linkse, hebben een eigen bedrijfje met een paar werknemers. Uit eigen ervaring weet ik hoe moeilijk het is als je dan vanuit bedrijfsoogpunt mensen moeten ontslaan. Hoe ga je om met die spanning tussen je managementsverantwoordelijkheid en je linkse ideeën. Ik had het aardig gevonden om daarover met partijgenoten te kunnen praten, omdat die je dilemma beter begripen. GroenLinks zou

zich meer open moeten stellen voor allerlei mensen en hen de mogelijkheden moeten bieden om te kunnen discussiëren over hun problemen. En dan moet het gaan om de kwaliteit van de discussie, en niet om zieltjes of nieuwe leden winnen. Dus een beeld van een open netwerkorganisatie staat mij voor ogen.

Natuurlijk levert het moeilijkheden en conflicten op wanneer je verschillende mensen, groepen en meningen binnen één partij wil integreren. Want, ondanks het feit dat ze een gemeenschappelijke politieke visie hebben, staan mensen verschillende, concrete uitwerkingen daarvan voor ogen, die bovendien wel eens kunnen botsen. Maar, dat is niet erg. Laat maar zien aan de samenleving dat je als partij de discussie hierover aandurft en aangaat. Momenteel wordt daar nog veel te krampachtig mee omgegaan. Uit angst voor stemmenverlies, worden dergelijke discussies opgevat als interne discussies, die vooral niet in de krant mogen komen. Dit is een volkomen onterechte en onverdreven angst. Kiezers verlaten GroenLinks niet vanwege intern geharrewar, waarover ze ooit eens iets gehoord en gelezen hebben. Die stemmen wel of niet op GroenLinks vanwege onze standpunten en vooral activiteiten, zowel in gemeenteraad als daarbuiten. Dat geldt ook voor de recente discussies. Veel migranten staan op een wissel in hun leven. Ze komen op het punt dat ze het idee dat ze nog eens teruggaan naar hun geboorteland moeten opgeven. Ik maak mij sterk dat zo'n afweging bij onze nieuwe leden een rol speelt. Als je eenmaal aanvaardt dat je in Nederland blijft, wil je ook veel nadrukkelijker een rol spelen in die samenleving. Maar, dat betekent dus dat we als samenleving voor de opgave staan nieuwe samenlevingsvormen en -verbanden te scheppen, in het moderne jargon te 'multiculturaliseren'. Dan mag GroenLinks ook trots zijn, want welke 'blanke' organisatie zegt ons na dat elk vierde/vijfde lid migrant is. Dus nemen we een voorhoedepositie in. Laten we die discussies open voeren, zodat anderen ervan kunnen leren. Het blijft toch idioot dat bij een toestroom van nieuwe leden onze eerste reflex is dat we een probleem hebben, in plaats van dat we er trots op zijn dat het ons niet alleen lukt om migranten op de lijst te hebben, maar ze ook te organiseren.

GL: heb je ook al wat meer concrete gedachten over partijverandering?

Jaap: Ja, bijvoorbeeld over de klassieke kandidatenprocedures van GroenLinks. Ten eerste vind ik dat we op moeten houden met een voorkeursbehandeling voor vrouwen, migranten en nog zo wat groepen. Bij verkiezingen moeten discussies over kwaliteiten gaan, voor een functie en van mensen. Dit durven we nu nog veel te weinig. Kritiek op kandidaten wordt nu nauwelijks hardop gezegd en openlijk besproken, waardoor deze,

door oneigenlijke mechanismen, tóch hoog op lijsten uit kunnen komen. Verder staat mij een meer D66-achtige procedure van verkiezing van kandidaten voor ogen: een open kandidatenstelling, presentaties van de kandidaten en mogelijkheden om hen aan de tand te voelen, en vervolgens een schriftelijke stemming.

GL: nog meer ideeën?

Jaap: Een idee, dat in Den Haag al gedeeltelijk geprobeerd is te realiseren, is de essay-vorm van verkiezingsprogramma's, in plaats van de bekende wensenlijsten. Dat zou verder versterkt moeten worden tot wat we in het bedrijfsleven een "mission statement" noemen, waarin de bestaansgronden en uitgangspunten van het bedrijf staan.

En, zoals je misschien gemerkt heb, heb ik me ook bemoeid met een nieuw op te zetten steunfractie voor onze gemeenteraadsleden. Het reglement dat voorgesteld werd, was weer typisch, mannelijk ook: steunfractievergaderingen zouden gaan over de juiste interpretatie van het verkiezingsprogramma, en het gelijk willen krijgen hierin. Terwijl een steunfractie juist, samen met de fractie en de ledenvergadering, dit programma moet concretiseren en vooral uitvoeren. In plaats van zoeken naar verschillen en overtuigd zijn van het eigen gelijk, zou gezocht moeten worden naar overeenkomsten en nieuwe inzichten. Laat de fractie maar een jaarwerkplan opstellen, en laat de ledenvergadering dan maar na een jaar zeggen of zij vindt dat de fractie voldoende resultaat heeft behaald.

GL: herhaaldelijk maak je de vergelijking tussen GroenLinks en een bedrijf. Zijn het je werkervaringen, als adviseur arbeidsvraagstukken en medezeggenschap, die jou in deze werkgroep tot de juiste man op de juiste plaats doen zijn?

Jaap: Nee. Overwegend voor mij is dat ik deze werkgroep leuk vind om te doen. Een goede reden, dacht ik zo. Ik houd van debatten over normen, waarden, omgangsvormen. In die zin kan de ontwikkeling nú ook vergeleken worden met de feminiseringsdiscussies indertijd. Ook toen stelden met name vrouwen hele basale punten aan de orde, die bij iedereen, ook bij mezelf, gewoon ingebakken waren.

GL: maar één van de resultaten van die feminisering is juist het voorkeursbeleid voor vrouwen, waar jij op tegen bent.

Jaap: Maar je moet het verhaal van de geschiedenis ook verder vertellen. Waar het wezenlijk om moet gaan, is de discussie over wat wij kwaliteiten noemen. In die vanzelfsprekendheden wordt nog steeds onderscheid gemaakt tussen mannen en anderen. Bovendien keert het voorkeursbeleid zich tegen zichzelf. Vrouwen die op hoge posten zitten, ondervinden nu last van dat voorkeursbeleid. "Je zit daar natuurlijk omdat je vrouw bent, en niet vanwege je kwaliteiten", wordt hen toegevoegd.

Dus, de selectie mag best hard zijn, laat mensen zich maar bewijzen. Dan hebben ze het ook zelf verdiend.

Mijn werkervaringen zijn niet helemaal irrelevant. Tijdens mijn werk ben ik vooral bezig met de procesmatige kant van discussies over normen, waarden en omgangsvormen. Ook voor een politieke partij niet onbelangrijk. Ook binnen een politieke partij moet je resultaatverplichtingen stellen, en mensen daarop aan kunnen spreken. En, je moet niet denken dat 'resultaat' in een bedrijf betekent: zoveel mogelijk in zo'n kort mogelijke tijd voor zo weinig mogelijk geld produceren en voor zoveel mogelijk geld verkopen. Dit betekent méér: ook wát ze maken en doen, hóe en voor wíe. Bedrijven willen niet uitsluitend winst maken. Dan zouden ze wel massaal hard drugs gaan produceren. Bedrijven willen ook maatschappelijk en -tegenwoordig- ecologisch verantwoord winst maken. Bij een politieke partij ligt de verhouding tussen de doelstellingen anders. Een positief kassaldo is wenselijk, maar geen doel. Belangrijker is het uitleiden van haar politieke missie. GroenLinks en andere politieke partijen zijn misschien nog wel beter te vergelijken met missiegedreven organisaties zoals het Leger des Heils en kerken. Om dit laatste gaat het mij in deze werkgroep: een zodanige herformulering van onze missie, dat GroenLinks een aantrekkelijke partij wordt voor iedereen. En mijn eigen inzet daarin is een proces mede mogelijk te maken waarvan de uitkomsten nog onzeker zijn. Mij gaat het in ieder geval niet om het laten aannemen van een motie in de ledenvergadering.

Susanne Lijmbach

